

ОСНОВНІ КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЗАКОНОПРОЕКТУ

«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження інституту кримінальних проступків»

Одним із напрямів реформування кримінального законодавства відповідно до Концепції реформування кримінальної юстиції, затвердженої Указом Президента України від 8 квітня 2008 року № 311/2008, є впровадження до законодавства України кримінального проступку.

Поняття кримінального проступку вже текстуально з'явилося у Кримінальному процесуальному кодексі України 2012 року (далі – КПК), де зазначається, що закон України про кримінальну відповідальність включає до себе «законодавчі акти України, які встановлюють кримінальну відповідальність», тобто «Кримінальний кодекс України та закон України про кримінальні проступки» (п. 7 ч. 1 ст. 3 КПК України).

На необхідність перегляду вітчизняних форм юридичної відповідальності у напрямі їх гуманізації та всебічного захисту прав і свобод громадян неодноразово у своїх рекомендаціях звертав увагу і Європейський Суд з прав людини. Зокрема, відповідно до його рішень, віднесення діяння до злочину чи іншого виду правопорушення залежить не тільки від його місця у національній правовій системі, а й від характеру вчиненого діяння та ступеня обмежень прав і свобод особи, які визначаються застосованим видом стягнення (покарання).

Отже, метою запровадження інституту проступку до правової системи України є:

- а) реалізація державної політики щодо гуманізації кримінальної відповідальності;
- б) декриміналізація низки діянь, що на теперішній час визнаються злочинами;
- в) забезпечення повного та всебічного захисту прав і свобод особи, яка притягується до відповідальності за адміністративні правопорушення так

званої «судової юрисдикції», які тягнуть за собою найбільш суворі види заходів впливу;

г) зменшення кількості осіб, до яких застосовуються такі покарання, як позбавлення чи обмеження волі;

г) суттєве зменшення кількості осіб, які притягуються до кримінальної відповідальності й у зв'язку з цим мають судимість.

Вирішення цих завдань можливо декількома шляхами.

А. Зокрема, пропонується з урахуванням наявності інституту кримінального проступку у чинному КПК вирішити питання щодо проступку в межах КК України шляхом запровадження поняття кримінального проступку як самостійної категорії злочинних діянь, до числа яких віднести не тільки деякі злочини невеликої тяжкості, а й адміністративні правопорушення так званої судової юрисдикції. Однак такий підхід призведе до фактичного *розширення меж криміналізації*, оскільки діяння, які на теперішній час визнаються адміністративними правопорушеннями, відповідно до запропонованого підходу будуть розглядатися як злочинні, а отже тягнути за собою *кримінальну відповідальність і засудження особи обвинувальним вироком суду* навіть за відсутності судимості. Викладене свідчить, що вирішення поставленої проблеми у такий спосіб навряд чи є доцільним, бо матимете своїм наслідком істотне збільшення кількості осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності, причому за незначні за ступенем своєї небезпеки діяння, що може призвести до зайвого напруження у суспільстві. Тому не випадково заснований саме на таких засадах законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження кримінальних проступків» (реєстр № 2897) був відхилений в цілому на засіданні Верховної Ради України від 23.05.2017 р.

Б. Інший підхід полягає у вирішенні вказаних завдань у рамках Кодексу України про адміністративні правопорушення. Утім він також не повною мірою вирішує проблему, бо за умови розміщення інституту проступку в межах КУпАП особа, притягнута до відповідальності, фактично буде позбавле-

на тих процесуальних правових гарантій, які є необхідними для її всебічного захисту прав і свобод. Крім того, за такого підходу не вирішується і питання про те, що на цей час у КУпАП містяться невластиві йому норми, які встановлюють адміністративну відповідальність за такі правопорушення, що не пов'язані з посяганням на управлінські відносини і за своєю природою не є суто адміністративними (приміром, дрібне викрадення чужого майна, дрібне хуліганство, порушення правил безпеки дорожнього руху тощо).

В. Наведене свідчить, що найбільш доцільним уявляється вирішення таких завдань у межах окремого нормативного акту – Закону (Кодексу) України про проступки. Розробка вказаного нормативного акту створить підстави для формування самостійного виду юридичної відповідальності, який є відмінним як від адміністративної, так і від кримінальної. Саме такого напрямку вирішення проблеми впровадження інституту проступку до законодавства України і дотримуються фахівці Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, які свого часу розробили відповідну концепцію (концептуальну модель) і опублікували її для широкого обговорення громадськістю¹.

Г. Водночас ми розуміємо, що такий підхід запровадження інституту проступку потребує кардинального реформування національної правової системи з удосконаленням перш за все положень Конституції України та багатьох інших нормативно-правових актів. Безумовно, реалізація цього підходу потребує тривалого часу і створення по суті нової галузі вітчизняного законодавства, а також вироблення критеріїв її відмежування від кримінального законодавства і законодавства про адміністративну відповідальність. Тому може бути запропонований і більш раціональний (компромісний) шлях вирі-

¹ Тацій В., Тютюгін В., Капліна О., Гродецький Ю., Байда А. Концепція впровадження проступку шляхом прийняття Закону (Кодексу) про проступки (Проект для обговорення). *Юрид. вісник України*. 24–30 травня 2014. № 21. С. 12–13; 31 травня–6 червня 2014. № 22. С. 12–13; 7–13 травня 2014. № 23. С. 12–13; Тацій В. Я., Тютюгін В. И., Каплина О. В., Гродецкий Ю. В., Байда А. А. Концептуальная модель установления ответственности за проступок в законодательстве Украины (Проект для обсуждения). *Проблемы законности*. X. 2014. Вып. 125. С. 7–31.

шення цього питання – внесення відповідних змін до Кримінального кодексу України без розширення меж криміналізації у цілому, тобто без віднесення до кримінальних проступків адміністративних правопорушень. Для цього було б достатнім визнати кримінальним проступком переважну більшість діянь, які у чинному КК віднесені до злочинів невеликої тяжкості, передбачити за їх вчинення тільки такі види покарань, що не пов'язані з позбавленням волі, і виключити можливість визнання такими, що мають судимість, осіб, як відбули покарання за проступки.

Що стосується адміністративних правопорушень, то, враховуючи неодноразові рекомендації Європейського Суду з прав людини, одночасно з реформуванням КК пропонується вилучити із системи адміністративних стягнень такі їх види, як арешт, конфіскація та оплатне вилучення майна. Крім того, слід установити хоча і спрощену, але таку процедуру їх розгляду у суді, яка б у повному обсязі гарантувала забезпечення прав, свобод і законних інтересів осіб, які притягуються до адміністративної відповідальності.

Наведені та інші базові підходи викладені науковцями Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого у відповідних проектах Концепції² та проекті Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження інституту кримінальних проступків». Запропонований шлях сприятиме мінімальному втручанням в кримінальне законодавство та законодавство про адміністративну відповідальність. Це також дозволить запровадити інститут кримінального проступку в правову систему України в найближчий строк та оптимізувати роботу органів досудового розслідування і судів.

Пропонуючи зазначений законопроект, його автори виходили з таких концептуальних засад.

² Борисов В. І., Тютюгін В. І., Демидова Л. М. Кримінальний проступок: концептуальні засади запровадження до національного законодавства. *Вісник Асоціації кримінального права України*: електрон. наук. вид. 2016. Вип. 2(7). С. 129–142. URL: http://nauka.nlu.edu.ua/?page_id=2256 (дата звернення: 20.02.2017).

1. Обраний у законопроекті підхід покликаний вирішити головне, сутнісне, принципове завдання – *встановлення чіткого «вододілу», розмежування між злочинними і такими діяннями (проступками), які в сучасних умовах хоча і залишаються у межах кримінально-правового регулювання, але не становлять підвищеної суспільної небезпеки і тому взагалі не потребують у разі їх вчинення застосування такого суворого виду покарання, як позбавлення волі*, адже ефективна протидія ним цілком може бути забезпечена шляхом застосування таких видів покарань, які не пов'язані з позбавленням волі.

2. Як відомо, саме з цього завдання виходить і затверджена Указом Президента України Концепція реформування кримінальної юстиції від 8 квітня 2008 р., в якій запровадження кримінальних проступків розглядається не як *самоціль* і не тільки як необхідність встановлення спрощеної процедури кримінального провадження стосовно них, а як один із важливих напрямів реформування кримінального законодавства з метою його подальшої оптимізації, демократизації та гуманізації, посилення захисту прав і свобод людини відповідно до вимог міжнародних правових актів і зобов'язань нашої держави перед європейським та світовим співтовариством, з метою гармонізації вітчизняного законодавства з правом ЄС і його наближення до міжнародних стандартів у галузі боротьби з кримінальними правопорушеннями, і на цій підставі як шлях до відмови від застосування найбільш суворих заходів кримінально-правового характеру щодо осіб, які вчинили діяння, що не становлять підвищеної суспільної небезпеки.

3. Відповідно до згаданої Концепції особи, які притягуються до відповідальності не за кримінальні, а за адміністративні правопорушення, що мають судову юрисдикцію та за які передбачено такі заходи стягнення, як, наприклад, арешт, конфіскація майна тощо і які (заходи) мало чим відрізняються за своєю суворістю від кримінальних покарань, на сьогодні ще не отримали належних процесуальних гарантій, зокрема щодо права на правову допомогу, права на оскарження судових рішень тощо, передбачених Конвенцією

про захист прав людини і основоположних свобод. Саме на ці питання неодноразово звертав увагу у своїх рішеннях і Європейський Суд з прав людини, підкреслюючи, що важливим є не те, до якої сфери правового регулювання (кримінально-правової чи адміністративно-правової) віднесено те чи інше діяння в національному законодавстві, а те, які саме каральні стягнення за нього встановлені й які правові гарантії щодо захисту основоположних прав людини створені щодо осіб, до яких ці стягнення застосовуються.

Зазначену проблему і має, на наш погляд, вирішити введення до законодавства такої категорії діянь, як кримінальні проступки, шляхом удосконалення як кримінального, так і законодавства про адміністративну відповідальність. Отже, впровадження кримінального проступку повинно бути пов'язано з реформуванням не тільки кримінального а й чинного законодавства про адміністративну відповідальність.

4. Безумовно, слід усвідомлювати, що вирішення усіх цих завдань у межах одного законопроекту навряд чи можливо, особливо це стосується законодавства про адміністративну відповідальність, яке, на наше переконання, потребує кардинального реформування. Але перший крок у цьому напрямі може бути зроблений, як уявляється, і у межах цього законопроекту, який стосується головним чином впровадження до кримінального законодавства України інституту кримінальних проступків.

Вважаємо, що стосовно законодавства про адміністративну відповідальність навіть у межах проекту щодо впровадження інституту кримінальних проступків може бути запропоновано таке.

По-перше, відмова від застосування такого виду адміністративного стягнення, як адміністративний арешт (п. 7 ст. 24, ст. 32 КУпАП), а у санкціях окремих статей КУпАП, в яких він передбачений, – або виключення його застосування, або у випадках, де це доцільно, заміна адміністративного арешту таким видом стягнення, як громадські роботи (п. 5-1 ст. 24, ст. 30-1 КУпАП).

По-друге, виключення із системи заходів адміністративного стягнення конфіскації предметів, які були знаряддям чи засобом вчинення або безпосереднім предметом адміністративного правопорушення (п. 4 ст. 24, ст. 29 КУпАП) й оплатного вилучення таких предметів (п. 3 ст. 24, ст. 28 КУпАП), бо за своєю правовою природою та сутністю ці заходи є скоріше різновидами не стягнень, а інших заходів адміністративно-правового характеру, тобто є аналогічними так званій спеціальній конфіскації, передбаченій у статтях 96-1 та 96-2 КК. Вважаємо, що і в КУпАП (як це закріплено в КК) ці заходи мають розглядатися не як види адміністративних стягнень, а як інші заходи адміністративно-правового характеру і, отже, мають застосовуватися на підставі спеціальних норм, які необхідно включити до КУпАП і у нормах про які будуть визначені підстави та порядок застосування таких заходів. Виходячи з цього, і конфіскацію й оплатне вилучення майна слід виключити не тільки із системи адміністративних стягнень (пп. 3, 4 ст. 24 КУпАП), а й із цілої низки санкцій статей КУпАП.

По-третьє, збільшення максимального розміру вартості викраденого майна, необхідного для кваліфікації вчиненого діяння як дрібного викрадення (ст. 51 КУпАП), до 1 (одного) н. м. д. г., що призведе до декриміналізації таких посягань на власність, які не мають істотного ступеня суспільної небезпечності.

По-четверте, з метою всебічного забезпечення захисту прав особи, яка в судовому порядку притягується до адміністративної відповідальності, слід доповнити ст. 7 КУпАП положеннями, згідно з якими судове провадження стосовно адміністративних правопорушень має здійснюватися в порядку, встановленому для кримінальних проступків, яким забезпечується не тільки спрощена процедура розгляду справ цієї категорії, а встановлюються надійні гарантії захисту прав і свобод особи, що притягується до відповідальності за ці діяння.

5. Що стосується реформування кримінального законодавства, то уявляється, що досягнення тих цілей, які воно переслідує, може бути забезпечено шляхом не тільки декриміналізації деяких діянь (виводу їх за межі КК), а й подальшої *диференціації* кримінальної відповідальності (через, так би мовити, *внутрішню декриміналізацію* у межах КК), у тому числі і на підставі впровадження більш чіткої *класифікації* (розподілу) кримінальних правопорушень залежно від ступеня їх тяжкості (суспільної небезпеки) й *обмеження* репресивної складової кримінально-правового впливу стосовно осіб, які вчинили кримінальні правопорушення незначного ступеня суспільної небезпечності (кримінальні проступки). Такий підхід цілком поділяється міжнародним співтовариством і відповідає вимогам Європейського Суду з прав людини.

6. Реалізація такого підходу, як уявляється, припускає, що до такого різновиду кримінальних правопорушень, як *кримінальний проступок*, мають бути віднесені саме ті *злочини невеликої тяжкості*, за які у чинному КК *передбачені лише такі види основних покарань, як штраф у розмірі до 3-х (трьох) тис. н. м. д. з, та інші, не пов'язані із позбавленням волі, види покарань, включно до обмеження волі*.

За такого підходу в законі про кримінальну відповідальність (тобто в КК) буде встановлено чітку й ясну межу між кримінальним проступком і злочином: з урахуванням ступеня суспільної небезпеки кримінальних правопорушень за одні з них – злочини – в санкції зберігатиметься позбавлення волі, але без нічим не обґрунтованого підвищення його строків, тоді як за інші – кримінальні проступки – застосування такого виду покарання виключатиметься.

Крім того, при обранні цього варіанту розмежування проступку і злочину відпадає і потреба (за відсутності будь-яких підстав для цього) або вводити до санкції позбавлення волі (щоб віднести діяння до категорії злочинів), або підвищувати для цього максимальну межу цього виду покарання (на строк більше 2-х років), якщо позбавлення волі вже передбачено в санкції.

7. Шляхом визнання кримінальними проступками лише таких діянь, за вчинення яких не передбачено покарання у виді позбавлення волі, йдуть і деякі зарубіжні держави (наприклад, КК Литви, КК Республіки Казахстан). Але навіть у тих державах, де за проступки зберігається можливість призначення і позбавлення волі (наприклад, КК ФРН), останнє, як правило, встановлюється в санкціях як короткострокове покарання. Що стосується України, то встановлення за проступки короткострокового позбавлення волі не має сенсу хоча б вже тому, що в КК існує такий вид покарання, як арешт, застосування якого за деякі з кримінальних проступків зовсім не виключається.

8. Одразу зауважимо, що встановлення зазначеної межі між злочином і кримінальним проступком (у вигляді наявності чи відсутності в санкції позбавлення волі) зовсім не означає, що всі без винятку злочини невеликої тяжкості, за вчинення яких в санкції чинного КК передбачено позбавлення волі на строк до 2-х років, так би мовити *автоматично* перетворюються у злочини, а ті, за які це покарання не передбачено, – *автоматично* переходять до категорії проступків.

По-перше, корупційні діяння (незалежно від їх тяжкості та видів покарань, які за них передбачені), з урахуванням особливої значущості боротьби з ними в сучасних умовах, мають, на наше переконання, визнаватися тільки злочинами, тому в санкціях за них має бути встановлено або основне покарання у виді штрафу понад 3 тис. н. м. д. г., або позбавлення волі. Зрозуміло, що в санкціях за такі злочини для забезпечення належної індивідуалізації відповідальності мають фігурувати й інші види покарань (наприклад, арешт, громадські роботи, обмеження волі тощо), іноді навіть із підвищенням їх розмірів порівняно з чинним КК.

По-друге, стосовно кожного з інших діянь (які не належать до корупційних) з урахуванням ступеня їх суспільної небезпеки потрібно *індивідуально* (окремо) вирішувати питання – чи «відходять» деякі з них до категорії проступків, чи визнаються, все-таки, злочинами. Причому віднесення того чи

іншого діяння до категорії злочинів, як уявляється, слід вирішувати саме через підвищення в санкції максимального розміру, як правило (і перш за все), саме штрафу (понад 3 тис. н. м. д. г.), а не шляхом нічим не обґрунтованого підвищення строків позбавлення волі. Тільки за таких умов може бути забезпечено належний рівень диференціації, оптимізації, збалансованості і гуманізації кримінального законодавства у сфері відповідальності за ці діяння.

9. Зазначимо також, що віднесення переважної більшості діянь, за які в санкціях чинного КК передбачено позбавлення волі на строк до 2-х років, до категорії злочинів, а не проступків, не означає і того, що вчинення такого діяння тягне за собою передбачені законом тільки несприятливі кримінально-правові наслідки *у повному їх обсязі* (наприклад, більш тривалі строки давності, судимості тощо), які притаманні саме злочину. Враховуючи, що за чинним КК ці діяння належали до злочинів невеликої тяжкості, що слугувало передумовою певного пом'якшення (чи навіть звільнення від) відповідальності та покарання за деякі з них і позначалося на скороченні, приміром, строків давності, судимості тощо, пропонується залишити таку можливість і для цієї категорії злочинних діянь. Наприклад, вчинення вперше не тільки кримінального проступку, а й злочину, за який передбачено позбавлення волі на строк не більше 2-х років, має залишатися передумовою звільнення від кримінальної відповідальності за статтями 45–48 КК, скорочення строків давності (ст. 49 КК), судимості (ст. 89 КК) тощо.

10. Що стосується діянь, за які в санкціях чинного КК не передбачено позбавлення волі і переважна більшість з яких «відійде» до категорії проступків, то це теж не означає, що їх караність має залишитися незмінною. Особливо це стосується такого основного виду покарання, як штраф. При вирішенні питання стосовно перегляду *меж караності* таких діянь, на наш погляд, необхідно враховувати таке:

1) як мінімальні, так і максимальні межі штрафу в санкціях за проступки у деяких випадках мають бути переглянуті, враховуючи те, що їх розміри

на сьогодні навряд чи відповідають ступеню суспільної небезпеки багатьох із цих діянь хоча б вже тому, що встановлювалися вони ще на початку двохтисячних років;

2) соціальні стандарти на сьогодні вже теж змінилися і, наприклад, розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб станом на 01.01.2017 р. дорівнює 1600 грн., а мінімальна заробітна плата становить 3200 грн. Таким чином, штраф у розмірі до 50 або навіть до 100 н. м. д. г. (при тому, що 1 н. м. д. г. при обчисленні штрафу складає 17 грн.) навряд чи може бути визнаний таким, що відповідає ступеню суспільної небезпеки багатьох кримінальних проступків. Отже, розміри штрафу мають визначатися із урахуванням усіх цих змін сучасного соціального буття;

3) при визначенні цих розмірів не можна ігнорувати і те, що хоча йдеться про відповідальність за проступки, але не за будь-які, а все-таки за *кримінальні*, тому покарання у виді штрафу має бути достатньо відчутним для засудженого з тим, щоб забезпечити необхідний рівень карально-попереджувального і виховного впливу на нього. При цьому не можна ігнорувати і те, що навіть за вчинення деяких адміністративних правопорушень у чинному КУпАП встановлені більш високі розміри штрафних стягнень, ніж за окремі злочинні діяння;

4) встановлюючи різні за суворістю межі штрафу в санкціях за кримінальні проступки, доцільно враховувати і такі *критерії*, за якими вони можуть бути умовно розподілені на декілька груп, а саме на діяння: а) що спрямовані на заподіяння шкоди приватним чи публічним інтересам; б) які є умисними або необережними; в) склад яких є формальним або матеріальним; г) які створюють лише небезпеку заподіяння майнової шкоди або спричиняють таку шкоду реально; г) які створюють лише небезпеку для життя чи здоров'я людини або тягнуть за собою реальні наслідки у вигляді заподіяння тілесних ушкоджень або смерті людини;

5) окрім зазначеного, відповідальність за діяння, які будуть віднесені до категорії кримінальних проступків, *за необхідності* може бути посилена і шляхом включення до санкцій відповідних статей Особливої частини КК таких видів покарань, як громадські чи виправні роботи, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (як основне чи додаткове покарання), арешт або обмеження волі. Якщо ж ці види покарань уже передбачені в таких санкціях, то їх строки (мінімальні чи максимальні межі) у разі потреби можуть бути і збільшені (посилені).

11. Неможна оминати в законопроекті й ті очевидні, явні та ніким неоспорювані помилки, які, на жаль, останнім часом з'явилися в чинному КК і суперечать усім «канонам» кримінального права і законодавства. Безумовно, вони теж мають бути усунуті, тим більше, що наявні саме в тих нормах КК, в які вносяться зміни, пов'язані із запровадженням інституту кримінальних проступків. Зокрема, йдеться про вказівку у ч. 2 ст. 96-4 КК на *«злочин, вчинений державою, суб'єктами державної власності або державного управління?»*; встановлення неіснуючих у КК додаткових покарань у виді *«обмеження права...»* (ч. 4 ст. 220-1 КК)?; підвищення в санкціях ч. 4 ст. 220-1, ч. 1 ст. 220-2 та ч. 1 ст. 365-2 КК максимальної межі додаткового покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю *«... на строк до 10 років?»*, що явно суперечить приписам ч. 1 ст. 55 Загальної частини КК; визнання суб'єктом злочину, передбаченого ст. 365-2 КК, *«...службової особи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб?»*, незважаючи на те, що суб'єктом цього злочину можуть бути тільки ті особи, які здійснюють суто професійну (а не службову) діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг.

При реформуванні **Кримінального процесуального кодексу України** вбачається за доцільне виходити з таких концептуальних засад.

1. Провадження щодо кримінальних проступків має здійснюватися за нормами чинного КПК України з урахуванням положень Глави 25 КПК.

2. Особливостями досудового розслідування кримінальних проступків є те, що воно здійснюватиметься у формі дізнання. З цією метою необхідно запровадити нового учасника кримінального провадження – *дізнавача*, повноваження якого передбачити в окремій статті 40-1 КПК. У зв'язку з цим вбачається за потрібне виокремити в органах досудового розслідування новий структурний підрозділ – *підрозділ дізнання*. Керівництво цим підрозділом слід покласти на керівника підрозділу дізнання. До створення відповідних підрозділів дізнання повноваження посадових осіб цих підрозділів можуть бути покладені на керівника підрозділу досудового слідства та слідчих.

3. Виходячи з концепції побудови Кримінального кодексу України, який передбачатиме поділ кримінальних правопорушень на кримінальні проступки та злочини, та вимог статті 216 КПК України, створення підрозділів дізнання у Національному антикорупційному бюро України та Службі безпеки України вбачається непотрібним.

4. До основних особливостей проведення дізнання по кримінальним проступкам слід віднести:

1) скорочені строки дізнання. Зокрема, загальний строк дізнання має становити *один місяць* із дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку. При цьому на дізнавача покладається обов'язок не пізніше *25 днів* після повідомлення особі про підозру подати на затвердження прокурору один із таких процесуальних документів: а) клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності; б) обвинувальний акт; в) клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру; г) клопотання про продовження строку дізнання (причому максимальний строк дізнання не може перевищувати *2-х місяців*);

2) строк затримання особи за підозрою у вчиненні кримінального проступку не може перевищувати *3-х годин* із моменту затримання, який визначається згідно з вимогами ст. 209 КПК України. При цьому строк затримання може становити *48 годин* у трьох виняткових випадках:

- а) коли особа намагалася втекти;
- б) коли у особи відсутня реєстрація місця проживання;
- в) коли не встановлена особа підозрюваного;

3) у провадженні щодо кримінальних проступків до підозрюваного (обвинуваченого) може бути застосований лише один із таких запобіжних заходів: а) *особисте зобов'язання*; б) *особиста порука* або в) *застава*;

4) захисту прав та законних інтересів осіб, що вчинили кримінальні проступки, сприятиме заборона (за загальним правилом) об'єднання в одному провадженні матеріалів дізнання та досудового слідства. Винятком є лише випадки, коли це може негативно вплинути на повноту досудового розслідування та судового розгляду. У таких випадках розслідування злочину та кримінального проступку здійснюватиметься за правилами досудового слідства. Положення Глави 25 КПК в цьому разі не застосовуються.

5. Вважаємо, що у кримінальному провадженні щодо кримінальних проступків можуть проводитися лише *дві* з передбачених КПК негласних слідчих (розшукових) дії: а) зняття інформації з електронних інформаційних засобів або їх частин, доступ до яких не обмежується власником, володільцем або утримувачем або не пов'язаний із подоланням системи логічного захисту (ч. 2 ст. 264 КПК); б) установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК).

6. Розгляд обвинувального акту в кримінальному провадженні щодо кримінальних проступків здійснюватиметься у спрощеному порядку при дотриманні таких умов: 1) підозрюваний беззаперечно визнав свою винуватість; 2) не оспорує встановлені досудовим розслідуванням обставини; 3) згоден із розглядом обвинувального акту за його відсутністю; 4) потерпілий не заперечує проти судового розгляду у спрощеному порядку.

7. З метою розвантаження місцевих судів вважаємо за необхідне на теперішній час доручити судове провадження щодо кримінальних проступків суддям місцевих судів, які б спеціалізувалися саме на розгляді цієї категорії

справ, а в майбутньому пропонуємо розглянути питання про створення системи *мирових судів*, до підсудності яких, окрім іншого, доцільно віднести і розгляд проваджень щодо кримінальних проступків.

В. Я. Тацій

В. І. Тютюгін

О. В. Капліна

О. Г. Шило

В. М. Гаращук

Л. М. Демидова

Ю. В. Гродецький

О. В. Євдокімова

Ю. А. Пономаренко

А. О. Байда

А. Р. Туманянц

О. Д. Комаров

М. А. Рубашенко